

Hyväksytyn asiantuntijan pätevyyden arviointi

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen ajoneuvolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 177/2020 vp) esitetään kumottavaksi ajoneuvolaki (1090/2002) ja korvattavaksi se uudella ajoneuvolailla. Säädöshankkeen tarkoituksena on huomioida moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen sekä tällaisiin ajoneuvoihin tarkoitettujen järjestelmien, komponenttien ja erillisten teknisten yksiköiden hyväksynnästä ja markkinavalvonnasta, asetusten (EY) N:o 715/2007 ja (EY) N:o 595/2009 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/46/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2018/858 liittyvät muutostarpeet.

Uudessa ajoneuvolaissa esitetään säädettäväksi voimassa olevan ajoneuvolain tapaan hyväksytystä asiantuntijasta, jonka Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyisi ja joka suorittaisi arviointeja, tarkastuksia, mittauksia, testejä, laskelmia ja selvityksiä. Hyväksytty asiantuntija voisi valvoa ainoastaan kansallisia hyväksyntöjä.

Uudessa ajoneuvolaissa esitetään säädettäväksi, että hyväksytyn asiantuntijan laitteiston ja henkilöstön pätevyyden arvioinnissa noudatetaan tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointia varten tehtävää testaustoimintaa koskevaa standardia SFS-EN ISO/IEC 17025 ja valmistajan menettelyjä tuotannon vaatimustenmukaisuuden valvomiseksi koskevaa arviointitoimintaa koskevaa standardia SFS-EN ISO/IEC 17021.

Liikenne- ja viestintävirastolle esitetään ajoneuvolaissa valtuutta antaa tarkemmat määräykset hyväksytyn asiantuntijan pätevyyden arvioinnissa sovellettavien standardien soveltamisesta ja niiden mukaisten vaatimusten täyttämisestä.

Määräyksellä on tarkoitus tuoda sitovaksi aikaisemmin ohjetasolla määritellyt tuotteen vaatimustenmukaisuuden osalta hyväksytyn asiantuntijan pätevyyden arvioinnissa sovellettavan standardin julkaisuvuodet SFS-EN ISO/IEC 17025 ja miltä osin standardia on sovellettava. Samoin tuotannon vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi sovellettavan standardin SFS-EN ISO/IEC 17021 osalta määriteltäisiin sovellettava julkaisuvuosi ja standardin osa. Määräys on riippuvainen uuden ajoneuvolain ja siihen sisältyvän asiaa koskevan määräyksenantovaltuuden hyväksymisestä ja voimaantulosta.

Määräyksen valmistelu

Määräysluonnos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa. Määräyshankepäätöksen antamisesta on tiedotettu Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedostuslistalle ilmoittautuneille.

Määräysluonnoksesta pyydettiin kirjalliset lausunnot ajalla 9.6-31.7.2020. Lausuntopyyntö julkaistiin Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja lähetettiin tiedoksi tieliikenteen sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, sisäministeriö, puolustusministeriö, Onnettomuustutkintakeskus ja turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa määräysluonnoksesta.

Määräyslunnonnotifioitiin teknisten määräysten ilmoitusmenettelyn mukaisesti (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535). Ilmoitus julkaistiin numerolla 2020/353/FIN ja direktiivin mukainen odotusaika päättyi 17.9.2020.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä annetaan sitovana oikeusnormina nykyisen hyväksytyille asiantuntijoille suunnatun muistion vaatimukset standardien SFS-EN ISO/IEC 17025:2017 ja EN ISO/IEC 17025:2005 soveltamisesta, joita alan toimijat ovat jo soveltaneet. Määräyksellä ei ole siten suuria muutoksia toimijoiden tai viranomaisen toimintaan. Määräyksellä ei ole ympäristövaikutuksia taikka vaikutuksia turvallisuuteen, ympäristöön, esteettömyyteen, yhdenvertaisuuteen eikä tasa-arvoon. Määräys tuotannon vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa sovellettavasta standardin julkaisuvuodesta ja osasta olisi uusi, mutta koska kyseistä toimintaa harjoittavia hyväksytyjä asiantuntijoita ei ole toistaiseksi ollut, ei määräyksellä olisi vaikutuksia toimijoihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksellä täsmennettäisiin, miltä osin hyväksytyyn asiantuntijan pätevyyden arvioinnissa ajoneuvolain ehdotetun 69 §:n mukaan sovellettavia standardeja SFS-EN ISO/IEC 17025 ja SFS-EN ISO/IEC 17021 sovellettaisiin. Määräyksellä täsmennettäisiin kyseisten standardien sovellettavista versioista.

Määräyksen 2 kohdan mukaan hyväksytyyn asiantuntijan pätevyyden arviointiin tuotteen vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi HA- ja HC-luokassa sovelletaan testaus- ja kalibrointilaboratorioiden pätevyyttä koskevan standardin SFS-EN ISO/IEC 17025:2017 vaatimuksia. Käytännössä standardista ei voi soveltaa kohtaa 6.6 testauksien, mittauksien ja tarkastusten ulkoistamisesta. Hyväksyttynä asiantuntijana toimiminen on julkinen hallintotehtävä, josta on säädettävä lailla. Koska laissa ei ole mahdollistettu tähän tehtävään kuuluvien toimintojen siirtämisestä edelleen, ei hyväksytyyn asiantuntijan tehtävien ulkoistaminen ole mahdollista.

Standardin SFS-EN ISO/IEC 17025:2017 mukaan ristiriitaiset kansalliset standardit on kumottava viimeistään joulukuun 2020 loppuun mennessä. Kansainvälinen laboratorioiden akkreditointiorganisaatioiden järjestö (ILAC) on päättänyt kuitenkin jatkaa standardin ISO/IEC 17025:2017 siirtymää 1.6.2021 saakka. Koska kyseessä on kansallisesti säädetyistä kelpoisuudesta ja koska hyväksytyksi asiantuntijaksi on mahdollista hakea myös muun kuin suomalaisen standardointiorganisaation arvioinnin perusteella, sallittaisiin ennen 1.6.2021 tapahtuvassa pätevyyden arvioinnissa myös aikaisemman standardin EN ISO/IEC 17025:2005 soveltaminen. Myöskään tämän aikaisemman standardin osalta pätevyyden arvioinnissa ei sovellettaisi alihankintaa tai ulkoistamista koskevia kohtia.

Määräyksen 3 kohdan mukaan hyväksytyyn asiantuntijan pätevyyden arviointiin tuotannon vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi HA-luokassa sovelletaan standardin SFS-EN ISO/IEC 17021-1:2015 vaatimuksia. Kyseisessä standardin osassa määritellään vaatimukset, jotka koskevat johtamisjärjestelmiä auditoivia ja sertifioivia elimiä. Standardissa esitetään yleiset vaatimukset elimille, jotka auditoivat ja sertifioivat laadunhallintajärjestelmiä, ympäristöjärjestelmiä ja muunlaisia hallintajärjestelmiä. Kyseisiä tuotannon vaatimustenmukaisuuden arviointeja tekeviä hyväksytyjä asiantuntijoita ei vielä toistaiseksi ole, eikä niiden osalta ole aikaisemmin määritelty, minkä julkaisuajankohdan standardia tai standardin osaa pätevyyden arvioinnissa sovelletaan.

Määräyksen aikataulu

Määräys on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti uuden ajoneuvolain kanssa ja määräys on riippuvainen uuden ajoneuvolain hyväksymisestä.

Määräyksestä viestiminen

Määräyksestä viestiminen tapahtuu Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla ja sähköpostitse tieliikenteen sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille. Valmis määräys julkaistaan sähköisessä määräyskokoelmassa osoitteessa Finlex.fi ja Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla.